

EVOLUCIÓ SOCIAL A LA CIUTAT DE BARCELONA 1981-1994.

Perfil

TXEMA CASTIELLA I PEP GÓMEZ. Gerència de Benestar Social

En aquesta secció "Perfil Social de Barcelona" presentem el nucli dels indicadors bàsics que componen el sistema d'informació de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest sistema d'informació és un recull d'indicadors provinents de fonts diverses, que s'ha anat construint al llarg dels darrers quatre anys.

Les fonts d'informació del sistema són bàsicament municipals, però no en exclusiva, i responen als esforços de moltes àrees i departaments municipals que han elaborat al llarg de molts anys instruments potents i rigorosos de coneixement de la realitat. Aquests instruments -Cens i Padró Municipal, Enquesta de Salut de Barcelona, Enquesta de Victimització, Enquesta d'Esports...- són de gran utilitat per al treball i la planificació específica en cada sector.

La selecció dels indicadors que formen el Sistema d'Informació de Benestar Social pretén agrupar i relacionar aquelles dades més rellevants per oferir una visió global de la realitat social de Barcelona, de la seva evolució i tendències. Aquesta voluntat d'aproximació plural i oberta és un dels objectius de la revista "Barcelona Societat" i, pel mateix motiu, la pràctica totalitat del Consell de Redacció ha participat en la selecció dels indicadors.

El sistema que ara reproduïm és un instrument que ofereix:

- Una aproximació global a la realitat social, a partir de 10 grans dimensions: demografia, economia i treball, salut, educació, esports, cultura, habitat-

ge, seguretat, participació, medi ambient i mobilitat.

- Una visió territorial que possibilita conèixer i comparar la situació de la ciutat amb altres espais territorials (Catalunya, Espanya, Europa), així com l'anàlisi intern dels deu districtes de la ciutat.

- Una visió diacrònica que permet seguir l'evolució recent de certs fenòmens, detectar canvis i predir tendències, a partir de les sèries temporals acumulades en alguns casos.

Volem aprofitar aquesta presentació per agrair a totes les persones, institucions i organismes que, amb la seva opinió i la seva informació, hi han col·laborat. Els indicadors surten referenciats amb un número que informa sobre la font d'informació, que es detalla al final (nota 1).

Acompanyem la reproducció d'aquests indicadors, com fem amb cada número, amb una aproximació i comentari global. Es tracta d'un perfil, com diu la mateixa secció, d'uns apunts sobre l'entorn de la ciutat, que en aquest cas dediquem a l'evolució dels últims deu anys o quinze anys, aprofundint especialment els anys 90-94. Una anàlisi més acurada d'aquestes dimensions ha de fer-se a través de les publicacions especialitzades i sectorials del propi Ajuntament de Barcelona.

L'evolució social de la ciutat des del 1981 -data del primer Padró en l'etapa democràtica- es presta a molts enfocaments i perspectives. Abordar-los en el seu conjunt no és tasca possible en aquest article, però hem volgut fer una aproximació general a partir d'alguns

indicadors que ens semblen especialment rellevants.

En aquest període de quasi quinze anys, Barcelona ha viscut importants transformacions, algunes d'elles motivades pels canvis polítics i pels canvis de valors que s'han produït en el país. En aquest període, Espanya ha consolidat un sistema democràtic en el marc d'un Estat de les autonomies, hem entrat amb força a la Unió Europea i la societat, en el seu conjunt, s'ha fet més oberta. La consolidació d'un Estat social ha suposat, al conjunt del país i per tant també a Barcelona, una millora considerable de la protecció social (universalització de l'atenció sanitària i de l'educació, generalització de les pensions i augment de les cobertures de subsidis d'atur) sense la qual no es pot entendre el nivell de benestar de la ciutat.

Altres factors que han influït en la vida de la ciutat han estat motivats pels canvis accelerats que s'operen en el món econòmic, en el mercat de treball i en l'impacte de les crisis econòmiques. El ritme econòmic de la ciutat batega en consonància amb la internacionalització dels mercats, però ho fa des de les característiques històriques pròpies que han fet de Barcelona una ciutat de desenvolupament econòmic diversificat, amb una important estructura industrial i una creixent oferta de serveis, amb una posició estratègica en el comerç, i amb una millora continuada de les infraestructures de transports i comunicacions.

Però l'evolució de la ciutat s'explica també, en gran mesura, per la voluntat

Social

de la pròpia ciutat de renovar-se, de fixar-se noves fites, de projectar-se en l'àmbit internacional, de millorar la seva cohesió i la seva qualitat de vida. L'acció municipal, promotora d'iniciatives múltiples i de sinèrgies al voltant de la ciutat, ha fet possible també una important xarxa d'espais i equipaments públics que són un factor clau de la qualitat de vida que es reconeix a la ciutat.

En aquest article es repassen algunes de les dimensions més rellevants per un perfil social de Barcelona. En primer lloc, la població i la seva estructura, els canvis demogràfics i els canvis de l'estructura familiar. En segon lloc, la distribució de la renda a nivell territorial, perquè una anàlisi social no és només una anàlisi de les necessitats sinó també de les desigualtats. Els processos d'exclusió social tenen el seu element més important, encara que no l'únic, en l'exclusió del treball, en l'atur. I finalment, alguns dels indicadors que més informen de la qualitat de vida de la ciutat com ara la salut, l'educació, l'habitatge, els serveis socials i l'esport.

En el proper número de "Barcelona Societat" es completarà aquesta visió sectorial amb l'anàlisi dels sectors de població que són els principals destinataris de les polítiques socials: els infants i els joves, les dones, les persones amb disminucions, la gent gran, els immigrants estrangers. Igualment, en el proper número dedicarem el dossier a la vida cultural de la ciutat, els indicadors de la qual no s'inclouen en aquest article.

Demografia

Població total	1981	1986	1991
Barcelona ⁽¹⁾	1.752.627	1.701.812	1.643.542

Densitat de població (habitants/km ²) ^(1,4)	Superfície	1981	1986	1991
Amsterdam	207	3.386	3.298	3.347
Barcelona	99	17.861	17.210	16.601
Bolònia	97	4.944	4.458	4.189
Copenhage	216	2.286	2.190	2.152
Lisboa	83	9.734	-	7.993
Madrid	605	5.221	5.055	4.976
Múnic	310	4.167	4.166	4.205

Creixement de la població (86-91) (població total 91-població total 86) ⁽¹⁾	Absolut	Relatiu (%)
01. Ciutat Vella	-10.652	-10,5
02. L'Eixample	-14.230	-4,9
03. Sants-Montjuïc	-3.785	-2,1
04. Les Corts	82	0,1
05. Sarrià-Sant Gervasi	-3.641	-2,4
06. Gràcia	-4.997	-3,7
07. Horta-Guinardó	-7.465	-3,9
08. Nou Barris	-8.447	-4,3
09. Sant Andreu	-2.577	-1,7
10. Sant Martí	-2.558	-1,2
Barcelona	-58.270	-3,4
Catalunya ⁽²⁾	80.856	1,4
Espanya ⁽³⁾	960.524	2,5

Pes població 0 a 14 anys (població de 0 a 14 anys/poblac. total) * 100 ⁽¹⁾	1981	1986	1991	2000
01. Ciutat Vella	15,1	12,6	10,6	
02. L'Eixample	17,7	14,9	12,5	
03. Sants-Montjuïc	20,3	18,0	15,0	
04. Les Corts	24,4	21,0	16,5	
05. Sarrià-Sant Gervasi	20,5	16,7	13,8	
06. Gràcia	19,3	16,4	13,3	
07. Horta-Guinardó	24,7	19,8	14,9	
08. Nou Barris	24,9	20,0	15,1	
09. Sant Andreu	24,4	20,9	16,7	
10. Sant Martí	22,5	19,5	15,5	
Barcelona	21,3	17,9	14,4	16,7
Catalunya ⁽²⁾	24,9	21,7	17,80	
Espanya ⁽³⁾	25,7		19,36	

La principal dimensió de la ciutat és la seva població. Barcelona té una disminució constant de població: entre els anys 1981 i 1993 es produeix un descens de 157.760 persones. Les causes principals són el saldo migratori i el creixement natural. El **saldo migratori** a diferència d'altres èpoques, és negatiu (-147.780 persones en aquest període). Prop del 60 % de les persones que abandonen la ciutat tenen edats compreses entre els 15 i els 45 anys i un 25 % són menors de 19 anys. Un 58% de les persones que abandonen la ciutat tenen com a lloc de destinació la província de Barcelona, un 13% la resta de Catalunya i un 29% la resta d'Espanya.

La dinàmica metropolitana és molt forta i la major part dels fluxos residencials es mouen en el perímetre de l'àrea metropolitana, entès com un *continuum* urbà. Del total de persones que es queden a Catalunya dos terços es mantenen dins de la Regió Metropolitana (Barcelona, Baix Llobregat, Maresme i el Vallès Oriental i Occidental). Els municipis que acullen més població barcelonina són Hospitalet, Sant Cugat, Badalona, Cerdanyola, Castelldefels i Santa Coloma de Gramenet. En aquest com en altres temes, cada dia és més necessària una perspectiva metropolitana per disposar d'un enfocament rigorós dels canvis socials.

Tot i la pèrdua de població, Barcelona és una de les grans ciutats europees (1.643.542 habitants) i una de les més densament poblades: 16.601 habitants per km², l'any 1991 (cal pensar, per

Demografia (Continuació)

Pes població 65 i més anys (població de 65 i+anys/pobl. total) * 100 ⁽¹⁾	1981	1986	1991	2000
01. Ciutat Vella	21,4	23,6	26,4	
02. L'Eixample	19,7	20,0	22,2	
03. Sants-Montjuïc	13,9	15,1	17,3	
04. Les Corts	9,9	10,5	12,8	
05. Sarrià-Sant Gervasi	13,7	14,8	17,3	
06. Gràcia	16,3	18,1	20,4	
07. Horta-Guinardó	9,7	11,5	14,4	
08. Nou Barris	8,4	10,5	13,9	
09. Sant Andreu	9,4	11,3	14,0	
10. Sant Martí	11,0	12,7	15,2	
Barcelona	13,3	14,8	17,4	20,3
Catalunya ⁽²⁾	11,0	12,3	14,3	
Espanya ⁽³⁾	11,2		13,8	

Índex d'envelliment

(pobl. de 65 i+anys/pobl. 0 a 14 anys) * 100 ⁽¹⁾

01. Ciutat Vella	140,4	187,2	248,7	
02. L'Eixample	106,4	134,7	177,5	
03. Sants-Montjuïc	69,0	84,0	115,4	
04. Les Corts	38,5	50,1	77,5	
05. Sarrià-Sant Gervasi	66,2	88,6	125,5	
06. Gràcia	86,0	109,8	153,6	
07. Horta-Guinardó	38,7	57,8	96,7	
08. Nou Barris	33,7	52,5	92,7	
09. Sant Andreu	39,0	54,0	84,0	
10. Sant Martí	47,8	64,9	98,1	
Barcelona	62,6	82,6	120,5	121,4
Catalunya ⁽²⁾			80,6	
Espanya ⁽³⁾			71,1	

Índex de sobreenvelliment

(pobl. 75 i + anys / pobl. 65 i + anys) * 100 ⁽¹⁾

01. Ciutat Vella	37,7	42,2	43,4	
02. L'Eixample	40,3	45,0	46,9	
03. Sants-Montjuïc	36,9	41,0	41,2	
04. Les Corts	36,6	38,7	40,2	
05. Sarrià-Sant Gervasi	40,5	43,9	44,8	
06. Gràcia	39,0	43,6	46,0	
07. Horta-Guinardó	38,0	40,6	39,3	
08. Nou Barris	35,1	36,2	35,1	
09. Sant Andreu	36,9	39,2	38,6	
10. Sant Martí	35,7	37,8	38,1	
Barcelona	38,2	41,6	42,1	41,3
Catalunya ⁽²⁾			41,0	
Espanya ⁽³⁾			41,0	

Demografia (Continuació)				
Persones 65 i més anys (1991) (sols/persones 65 i mes) * 100 ⁽¹⁾	Total	Viuens sols	Índex	
01. Ciutat Vella	23.913	6.587	27,5%	
02. L'Eixample	61.018	12.283	20,1%	
03. Sants-Montjuïc	31.111	6.288	20,2%	
04. Les Corts	11.473	1.753	15,3%	
05. Sarrià-Sant Gervasi	25.645	4.376	17,1%	
06. Gràcia	26.273	5.419	20,6%	
07. Horta-Guinardó	26.505	4.128	15,6%	
08. Nou Barris	26.327	4.175	15,9%	
09. Sant Andreu	20.306	3.335	16,4%	
10. Sant Martí	32.910	5.710	17,4%	
Barcelona	285.481	54.054	18,9%	
Persones 75 i més anys (1991) (sols/persones 75 i mes) * 100 ⁽¹⁾				
01. Ciutat Vella	10.384	3.389	32,6%	
02. L'Eixample	28.621	6.508	22,7%	
03. Sants-Montjuïc	12.828	3.102	24,2%	
04. Les Corts	4.616	804	17,4%	
05. Sarrià-Sant Gervasi	11.495	2.297	20,0%	
06. Gràcia	12.086	2.860	23,7%	
07. Horta-Guinardó	10.420	1.972	18,9%	
08. Nou Barris	9.246	1.666	18,0%	
09. Sant Andreu	7.840	1.502	19,2%	
10. Sant Martí	12.540	2.601	20,7%	
Barcelona	120.071	26.701	22,2%	
	1981	1991	1992	1993
Naixements ⁽⁵⁾	19.123	12.667	13.356	12.641
Defuncions ⁽⁵⁾	14.302	15.568	15.236	15.633
Creixement vegetatiu (naixements-defuncions) ^(5 i 17)	4.821	-2.901	-1.880	-2.992
Emigrants ⁽⁶⁾	8.790	20.793	27.065	32.556
Immigrants ⁽⁶⁾	5.218	8.746	11.466	14.178
Saldo migratori (emigrants-immigrants) ⁽⁶⁾	-3.572	-12.047	-15.599	-18.378
Esperança de vida ⁽⁷⁾	76,45	76,76	77,17	-
Taxa de mortalitat (defuncions/1000 habitants) ^(5 i 6)	8,14	9,5	9,33	9,57
Taxa de natalitat (naixements/1.000 habitants)				
Amsterdam		13,0	13,2	
Barcelona ^(5 i 6)	10,88	7,7	8,2	7,7
Bolònia		5,7	5,9	
Copenhage		13,1	13,8	
Madrid		8,6	8,7	
Múnic		9,4	9,4	

exemple, que Madrid està en 4.976, Amsterdam 3.347 o Lisboa 7.993 habitants/km²).

El **creixement natural** o vegetatiu també és negatiu: les taxes de mortalitat són més altes que les de natalitat. Entre 1981 i 1993 hi ha 190.865 naixements i 200.845 defuncions a la ciutat, i la diferència és de -9.980 persones. En aquest fet influeix notablement el descens de la natalitat, la més baixa d'Espanya i una de les més baixes d'Europa. La taxa de natalitat l'any 81 era de 10,88 naixements per cada mil habitants i l'any 93 s'havia reduït a 8,2. El nombre de fills per dona ha passat, en el mateix període, de 1,60 a 1,06. Com a resultat d'aquests canvis, la població infantil s'ha reduït dràsticament: 140.000 persones entre 0 i 14 anys menys en la última dècada. Per primera vegada, a partir de 1991, el nombre de persones majors de 65 anys és superior al de la població menor de 14 anys.

L'estructura de la població també està experimentant importants transformacions. La més evident és el **progressiu envelliment de la població**, fenomen comú als països i ciutats europeus en general, com a resultat de la millora de les condicions de vida i l'augment de l'esperança de vida. L'esperança de vida a Barcelona l'any 1992 estava situada en 77,17 anys. Tot això ha fet possible que entre 1981 i 1991 s'hagi incrementat el nombre absolut de majors de 65 anys en 49.501 persones. El percentatge de població major de 65 anys en relació a la població total ha passat a ser del 13,3% el 1981 al

Demografia (Continuació)				
	1981	1991	1992	1993
Taxa de fecunditat (naixements/1000 dones de 15 a 49 anys) ⁽⁶⁾	48,2	30,96	32,76	30,84
Edat mitjana a la maternitat ⁽⁶⁾	27,5	29,7	29,9	30,2
Nombre de fills per dona				
Barcelona ⁽⁶⁾	1,6	1,06	1,12	1,06
Catalunya		1,24		
Espanya		1,36		1,30
Taxa de fecunditat en adolescents (nombre de fills/1.000 dones de 15 a 19 anys) ⁽⁶⁾	14,8	3,55	3,52	3,42
Nombre de llars ⁽³⁾	574.263	577.193		
Llars monoparentals totals (un sol progenitor amb els seus descendents) ⁽³⁾	43.560	58.470		
Dones soles amb fills ⁽³⁾	28.260	42.205		
Llars unipersonals (llars on només viu una persona) ⁽³⁾	78.220	104.466		
Matrimonis (només celebrats a Barcelona) ^(5 i 6)	7.758	7.038	7.433	6.899
Matrimonis civils ^(5 i 6)		2.491	2.471	2.196
Separacions ^(5 i 6)		2.166	2.106	1.927
Divorcis ^(5 i 6)		1.968	2.162	2.274

17,4% el 1991 i les dades que dona l'actualització del Padró Municipal a 1 de juliol de 1995 el situen ja en el 20%. Les diferències entre districtes són molt marcades. Ciutat Vella (26,4%) i Eixample (22,2%) són els districtes més envellits de la ciutat i Les Corts (12,78) el menys envellit.

El pes de la població més gran de 65 anys a Barcelona és superior a la mitjana de Catalunya i creix amb un ritme també superior. En el mateix període el percentatge a Catalunya ha passat de l'11% al 14,3%.

Aquest progressiu envelliment de la població, resultat de tendències positives i de millores socials, té importants conseqüències per a les polítiques socials en el futur. En l'àmbit local en concret suposa un augment de la demanda de serveis socials de nou tipus i un increment de les energies socials que poden aportar les persones grans, encara actives i cada dia en millors condicions per participar en la vida social.

Menció especial cal fer de l'augment del sobreenvelliment que, gràcies

a l'augment de l'esperança de vida ja citat, està incrementant el pes dels més grans de 75 anys dins de la població major de 65 anys (42,1% el 1991). En aquest sector, l'índex de solitud és un indicador especialment rellevant, pel que fa a possibles necessitats associades a aquest grup de població. Cal remarcar que a Barcelona hi ha més de 54.000 persones majors de 65 anys que viuen soles, i d'aquestes el 50% tenen més de 75 anys.

També l'estructura de les llars s'està modificant. És significatiu que, tot i la pèrdua de població esmentada, el nombre de llars s'hagi incrementat lleugerament: de 574.263 l'any 1981 a 577.193 l'any 1991. Això es relaciona directament amb els canvis que s'estan produint en les formes familiars, que podem veure a través de quatre aspectes:

En primer lloc, el tamany mitjà de la llar ha disminuït (el nombre de membres per llar ha passat de 3,3 l'any 81 a 2,88 l'any 91). En segon lloc, es tenen menys fills, com hem dit abans, i també es tenen més tard. L'edat mitjana a la maternitat ha estat el 1993 de 30,2 anys, enfront del 27,5 del 1981. En tercer lloc, l'augment de llars unipersonals és una característica barcelonina en el context espanyol. Amb dades de 1991, 104.466 persones viuen soles a Barcelona, de les quals la meitat, com s'ha dit, corresponen a majors de 65 anys. El nombre de persones que vivien soles l'any 81 era de 78.220.

I, finalment, l'increment de les llars monoparentals (un sol progenitor amb els seus descendents) és un altre component d'aquest canvi estructural. De

43.560 l'any 81 a 58.470 l'any 91, un augment del 34% en deu anys.

Pel que fa als indicadors socioeconòmics, s'observa que Barcelona ha encaixat en millors condicions que altres ciutats la crisi econòmica dels anys 91-93, possiblement per la seva estructura productiva, molt diversificada: (21% de

l'ocupació en la indústria, 42% en serveis, 6% en la construcció i 29% en altres) i per les grans inversions realitzades i la millora de les infraestructures. Les inversions generades directament i indirectament al voltant del projecte Barcelona'92 han contribuït, sense dubte, a consolidar aquesta posició en el conjunt del país i

de l'espai europeu. Com a resultat de tot això, els indicadors referents al PIB i a la taxa d'atur són sensiblement més positius que les mitjanes de Catalunya i Espanya.

La **renda familiar** disponible per càpita ha experimentat un elevat creixement entre els anys 1981 i 1993: un 33,2%

Economia i treball					
Producte interior brut (billions de pessetes) ⁽⁸⁾	1990	1991	1992	1993	1994
Barcelona	3,87	4,35	4,69	4,93	5,24
Catalunya	10,38	11,42	12,18	12,46	13,25
Espanya	50,12	54,82	58,85	60,88	64,1
Producte interior brut (% increment real) ⁽⁸⁾					
Barcelona	3,2	4,3	0,7	-0,2	2,4
Catalunya	4,2	2,7	0,8	-2,1	2,0
Espanya	3,6	2,3	0,8	-1,0	2,0
Renda familiar disponible per càpita (pessetes constants de 1993) ⁽⁸⁾	1981	1991	1992	1993	creix. 81-93
01. Ciutat Vella	1.125.474	1.286.280	1.267.485	1.295.656	15,12%
02. L'Eixample	1.584.233	2.066.254	2.133.269	2.132.058	34,58%
03. Sants-Montjuïc	1.275.872	1.626.013	1.694.046	1.604.534	25,76%
04. Les Corts	1.876.677	2.364.515	2.446.032	2.340.271	24,70%
05. Sarrià-Sant Gervasi	1.793.404	2.414.916	2.508.621	2.507.197	39,80%
06. Gràcia	1.447.759	1.867.885	1.914.903	1.855.484	28,16%
07. Horta-Guinardó	1.188.000	1.499.559	1.577.877	1.576.981	32,74%
08. Nou Barris	997.460	1.265.489	1.268.347	1.267.627	27,09%
09. Sant Andreu	1.197.130	1.548.864	1.552.362	1.551.481	29,60%
10. Sant Martí	1.182.228	1.578.532	1.629.728	1.677.428	41,89%
Barcelona	1.365.778	1.754.500	1.809.547	1.818.790	33,17%
Ocupació per sectors (31-XII) ^(9 i 6)	1990	1991	1992	1993	3r trim. 94
Energia i aigua	9.674	9.383	10.216	9.379	8.035
Indústria	208.639	200.104	177.785	149.536	133.949
Construcció	56.936	56.286	46.074	40.246	39.682
Serveis	291.221	297.934	296.000	262.622	263.061
Altres serveis	179.086	185.628	187.129	182.458	182.941
Total	745.556	749.335	717.204	644.241	627.668

Economia i treball (Continuació)

Taxa d'atur registrat (31-XII) (%) ^(6 i 10)	1990	1991	1992	1993	1994
Barcelona ciutat	9,7	9,2	9,6	11,9	12,0
Província de Barcelona	-	11,4	11,7	14,0	14,0
Catalunya	11,0	10,6	11,2	13,9	12,6
Espanya	15,6	15,4	15,5	17,5	16,5
Atur registrat (31-XII) (nre. absolut) ^(10, 8, 6)					
Atur masculí	22.886	27.721	32.795	44.246	45.129
Atur femení	39.352	38.574	36.696	42.090	41.789
Atur juvenil (16-24 anys)	13.780	13.271	14.029	18.432	16.806
Atur total	62.238	66.295	69.491	86.336	86.918
Taxa d'atur ⁽¹⁾	1981	1986	1991		
01. Ciutat Vella	21,3	30,4	20,8		
02. L'Eixample	13,5	17,5	11,2		
03. Sants-Montjuïc	16,8	22,5	15,1		
04. Les Corts	11,8	15,3	9,8		
05. Sarrià-Sant Gervasi	11,7	14,2	9,0		
06. Gràcia	13,4	18,3	12,1		
07. Horta-Guinardó	17,5	22,4	14,0		
08. Nou Barris	20,6	27,4	16,8		
09. Sant Andreu	17,0	22,6	14,4		
10. Sant Martí	17,5	23,4	15,7		
Barcelona	16,1	21,4	13,7		
Índex de dependència econòmica ⁽¹⁾ (població ocupada/pobl. total) * 100					
01. Ciutat Vella	29,8	26,7	32,9		
02. L'Eixample	33,0	32,8	38,9		
03. Sants-Montjuïc	32,5	31,2	37,6		
04. Les Corts	33,4	34,5	40,3		
05. Sarrià-Sant Gervasi	32,3	33,5	40,0		
06. Gràcia	33,8	32,8	39,1		
07. Horta-Guinardó	31,6	31,6	38,9		
08. Nou Barris	30,1	28,7	36,2		
09. Sant Andreu	32,5	31,4	38,2		
10. Sant Martí	32,0	30,7	36,8		
Barcelona	32,1	31,4	38,0		
Sol·licituds Renda Mínima d'Inserció (presentades a l'ICAS) ⁽¹¹⁾	1991	1992	1993	1994	
Barcelona	728	727	1.260	1.680	
Catalunya	1.937	2.213	3.764	4.494	
(Total Barcelona / total Catalunya)*100	37,6	32,9	33,5	37,4	

Economia i treball (Continuació)

	1980	1991	1992	1993	
Nombre total de vehicles ⁽⁶⁾	742.864	981.199	1.015.066	1.015.218	
Vehicles per cada 1000 hab. ^(6 i 17)					
01. Ciutat Vella		553	571	568	
02. L'Eixample		675	692	699	
03. Sants-Montjuïc		555	575	578	
04. Les Corts		684	718	719	
05. Sarrià-Sant Gervasi		868	896	899	
06. Gràcia		586	607	609	
07. Horta-Guinardó		544	562	565	
08. Nou Barris		469	484	488	
09. Sant Andreu		498	515	518	
10. Sant Martí		528	549	550	
Barcelona		597	617	618	
	1990	1991	1992	1993	2n trim. 94
Aeroport de Barcelona. Passatgers ⁽¹⁴⁾	9.041.248	8.976.093	10.045.477	9.654.249	4.895.000
	1990	1991	1992	1993	1994
Estimació del nombre de pernoctacions (hotels de 1* a 5*) ⁽¹⁵⁾					
Febrer-abril	919.526	939.193	1.072.213	1.014.901	1.137.195
Març-juliol	992.350	1.038.625	1.121.342	1.156.667	1.197.496
Agost-octubre	1.030.255	1.119.736	1.183.627	1.133.958	
Novembre-gener	934.168	1.030.853		950.998	
	1990	1991	1992	1993	2n trim. 94
Conferències telefòniques internacionals (milers) ⁽¹⁶⁾	19.062	23.593	28.760	29.338	15.571
Kg. d'escombraries domiciliàries per habitant Kg. / habitant ^(17 i 18)	259	399	411	405	
Nombre de caixers automàtics ^(20 i 6)	1.206	1.194	1.291	1.382	
Habitants per oficina (bancs i caixes) (nre. hab./nre. oficines) ^(20 i 6)	782	756	758	730	
	1990	1991	1992	1993	3r trim.94
Línies telefòniques en servei ⁽¹⁶⁾	857.759	875.811	885.599	881.621	879.912
Consum d'electricitat d'ús domèstic (en milions de kwh) ⁽²¹⁾	1.273	1.431	1.524	1.549	1.173
Consum d'electricitat d'ús domèstic (per càpita en kwh) ^(21 i 17)	720	871	927	942	
Consum de butà-propà, ús domèstic (milers de kg) ⁽²²⁾	37.318		41.080	49.354	
Consum d'aigua, ús domèstic (milers de m ³) ⁽²³⁾	81.395	81.689	79.947	76.854	

en el conjunt de la ciutat. Segons una estimació encarregada per l'Ajuntament de Barcelona, l'any 1993 la renda familiar disponible era de 1.818.790 ptes. un 40% superior en relació a la renda per càpita espanyola. Tanmateix, tot i que la renda ha crescut a tots els districtes de la ciutat no ho ha fet, lògicament, en la mateixa proporció i intensitat. Els extrems són aquí el districte de Sant Martí, que ha crescut un 41,9%, i Ciutat Vella, amb un increment del 15,1%. Per sobre de la mitjana ja citada del 33,2% estan els districtes de l'Eixample, Sarrià- Sant Gervasi i el de Sant Martí. En aquests termes de renda monetària. podríem dir que, tot i millorar globalment i en tots els casos, les distàncies entre els territoris es mantenen i, en els extrems, s'accentuen.

Cal pensar, però, que els efectes redistributius de la despesa social, tant a nivell estatal com autonòmic, influeixen en la renda final, com demostren molts estudis en aquest sentit. El cas de la despesa local és significatiu també: la inversió en equipaments públics s'ha realitzat en major proporció als barris i districtes de menor nivell econòmic, la qual cosa facilita un ús més intensiu dels recursos públics per part d'aquesta població. Igualment, la despesa social municipal actua com a factor de reequilibri. El pressupost descentralitzat, corresponent a Serveis Personals serveis socials, educació, participació, salut i esports) donava com a resultat, amb dades de 1993, una despesa de 12.419 ptes. per habitant al districte de Ciutat Vella i entre 2.000 i 3.000 ptes. per habitant als dis-

trictes de l'Eixample, Les Corts i Sarrià- Sant Gervasi.

La **taxa d'atur registrat** al desembre de 1994, prenent com a font l'INEM, era el 12%, molt propera a la mitjana europea i més de quatre punts per sota de la mitjana espanyola. Aquesta taxa ha evolucionat d'acord amb el cicle econòmic, però sempre per sota de les mitjanes d'Espanya i Catalunya. Les taxes d'atur per districtes correlacionen de forma inversa amb les dades de renda. La taxa d'atur més alta correspon a Ciutat vella (20,8% l'any 1991), mentre que les més baixes corresponen a Les Corts i Sarrià (al voltant del 7% en els dos casos).

Un 70% de les 86.918 persones registrades a l'INEM el desembre de 1994 corresponen a persones amb baix nivell d'estudis (Certificat o EGB/FP1). La tendència indica un augment dels aturats en les franges majors de 40 anys. En general, les taxes d'atur elevades són una mostra de l'exclusió social que genera el model de creixement econòmic. Les persones aturades són un sector de població prioritari de les polítiques socials. Són destinatàries de les polítiques actives de treball i dels programes de protecció i inserció social.

Algunes prestacions, com ara la Renda Mínima d'Inserció, han augmentat el nombre de sol·licituds. Tot i que aquestes dades s'han d'interpretar amb la obligada prevenció en tractar-se d'una prestació molt recent (1990) -i que desvirtua per tant la lectura dels increments, perquè es partia de zero- les valoracions de la xarxa d'atenció primària confirmen

que existeix un nou sector que acudeix a aquestes prestacions d'inserció social i laboral, pensades inicialment per franges de persones en situació de pobresa i marginació.

Segons una enquesta realitzada l'any 1988 pel Gabinet d'Estudis Socials, un 9,6% de les famílies de Barcelona es trobaven en **situació de pobresa**, mesurada segons els criteris de la Comissió Europea (llars que estiguin per sota de la meitat de la mitjana de la renda). Aquell any, el percentatge per Catalunya era del 15%

El desenvolupament dels **serveis socials** a la ciutat ha estat un dels factors destacats en aquests anys. La xarxa de serveis socials, la més jove en relació amb la resta de xarxes de protecció social, s'ha consolidat en els últims quinze anys al conjunt de la ciutat i és un element clau en la detecció i superació dels problemes socials més punyents. A Barcelona, els serveis socials són avui una xarxa de 32 centres de serveis socials, més altres equipaments específics (atenció a refugiats i immigrants estrangers, centres d'acolliment i urgències per infants, gent gran, persones sense sostre, casa d'acollida per a dones maltractades, etc.). Aquesta xarxa atén en grau divers, anualment, més de 30.000 persones i famílies de la ciutat. L'acció de les entitats socials és molt important en aquest terreny. La cooperació entre el sector públic i el sector no lucratiu s'ha concretat en el recentment aprovat Pla Integral de Desenvolupament dels Serveis Socials.

Habitatge		1981	1991		
Nombre d'habitatges (Cadastrre) ⁽³²⁾		673.506	711.440		
Nombre d'habitatges (Cens d'edificis i habitatges) ⁽³¹⁾		673.514	687.329		
Nombre d'habitatges principals ⁽³¹⁾		579.838	589.829		
Nombre d'habitatges secundaris ⁽³¹⁾		14.399	24.582		
Nombre d'habitatges desocupats ⁽³¹⁾		79.277	70.332		
Habitatges en propietat ⁽³¹⁾		295.779			
Habitatges en lloger ⁽³¹⁾		271.374			
<hr/>					
Preus de lloguer dels habitatges (Ptes./m ² mes) ^(12,13)	1992	1993	1994		
01. Ciutat Vella	1.025	1.098	928		
02. L'Eixample	1.155	1.096	990		
03. Sants-Montjuïc	1.067	1.070	958		
04. Les Corts	1.475	1.254	1.150		
05. Sarrià-Sant Gervasi	1.430	1.318	1.177		
06. Gràcia	1.179	1.135	1.015		
07. Horta-Guinardó	1.126	1.018	937		
08. Nou Barris	938	978	928		
09. Sant Andreu	1.051	992	876		
10. Sant Martí	1.008	1.065	898		
Barcelona	1.239	1.155	1.025		
<hr/>					
Preus venda habitatges de nova planta (Ptes./m ²) ^(12,13)	1986	1991	1992	1993	1994
Ptes. corrents	67.258	210.925	228.471	233.937	230.485
Ptes. constants 1986	67.258	158.616	162.214	158.843	149.457
<hr/>					
	1990	1991	1992	1993	
Habitatges acabats de promoció privada ⁽³³⁾	1.870	2.314	4.331	3.040	
Habitatges acabats de protecció oficial ⁽³³⁾	24	137	44	17	
Habitatges acabats de promoció pública ⁽³³⁾	180	511	233	302	
Nombre d'habitatges rehabilitats ⁽³³⁾	1.014	652	586	1.263	
Llicències d'obres menors sol·licitades ⁽⁶⁾	5.460	6.019	5.928	4.885	

Educació			
Taxa d'analfabetisme (analfabets 15-64/població total 15-64)*100 ^(1 i 17)	1981	1986	1991
01. Ciutat Vella	6,9	5,2	0,60
02. L'Eixample	1,9	1,0	0,06
03. Sants-Montjuïc	4,4	2,7	0,18
04. Les Corts	1,5	0,8	0,04
05. Sarrià-Sant Gervasi	1,2	0,6	0,03
06. Gràcia	2,5	1,1	0,09
07. Horta-Guinardó	4,7	2,8	0,17
08. Nou Barris	6,4	4,0	0,37
09. Sant Andreu	4,2	2,0	0,18
10. Sant Martí	5,4	3,0	0,24
Barcelona	4,0	2,3	0,18
Sense estudis (Primària incompleta) ^(1 i 17) (a partir de 15 anys)	1986	1986	1991
		%	(a partir de 16 anys)
01. Ciutat Vella	31.569	35,7	22.691
02. L'Eixample	45.266	18,4	32.110
03. Sants-Montjuïc	41.617	27,7	33.015
04. Les Corts	10.107	14,3	7.661
05. Sarrià-Sant Gervasi	12.225	9,7	8.508
06. Gràcia	23.913	21,4	17.052
07. Horta-Guinardó	40.402	26,2	32.543
08. Nou Barris	49.303	31,3	41.083
09. Sant Andreu	28.665	24,5	22.458
10. Sant Martí	48.627	27,9	39.064
Barcelona	331.694	23,8	256.185
Població amb instrucció insuficient (15-64) (analfabets + sense estudis) ^(1 i 17)	1981	1986	1991
			(15 a 64 anys)
01. Ciutat Vella			11.407
02. L'Eixample			12.649
03. Sants-Montjuïc			17.105
04. Les Corts			3.958
05. Sarrià-Sant Gervasi			3.986
06. Gràcia			71.175
07. Horta-Guinardó			19.459
08. Nou Barris			26.303
09. Sant Andreu			12.844
10. Sant Martí			21.972
Barcelona			136.858

Educació (Continuació)
Titulats superiors (població a partir de 15 anys) ^(1 i 17)
01. Ciutat Vella
02. L'Eixample
03. Sants-Montjuïc
04. Les Corts
05. Sarrià-Sant Gervasi
06. Gràcia
07. Horta-Guinardó
08. Nou Barris
09. Sant Andreu
10. Sant Martí
Barcelona
Taxa d'escolaritat parvulari (nombre d'alumnes matriculats/cens 3-5 anys)*100 ⁽²⁴⁾
Barcelona
Taxa d'escolaritat EGB (nombre d'alumnes matriculats/cens 6-13 anys)*100 ⁽²⁴⁾
01. Ciutat Vella
02. L'Eixample
03. Sants-Montjuïc
04. Les Corts
05. Sarrià-Sant Gervasi
06. Gràcia
07. Horta-Guinardó
08. Nou Barris
09. Sant Andreu
10. Sant Martí
Barcelona
Taxa d'escolaritat BUP i COU (nombre d'alumnes matriculats/cens 14-17 anys)*100 ⁽²⁴⁾
01. Ciutat Vella
02. L'Eixample
03. Sants-Montjuïc
04. Les Corts
05. Sarrià-Sant Gervasi
06. Gràcia
07. Horta-Guinardó
08. Nou Barris
09. Sant Andreu
10. Sant Martí
Barcelona

1986 (núm. absolut)	1986 %	1991 (núm. absolut)	
2.736	3,1	2.713	
25.718	10,5	26.266	
4.930	3,3	5.802	
9.881	9,7	10.487	
26.636	21,1	26.297	
9.489	8,5	10.212	
5.995	3,9	6.879	
2.545	1,6	3.232	
3.566	3,1	4.102	
4.415	2,5	5.630	
95.911	6,9	101.620	

90-91	91-92	92-93	93-94
78%	82%	89%	105%
125%	130%	141%	122%
94%	99%	99%	99%
87%	85%	83%	76%
105%	113%	113%	124%
212%	213%	212%	207%
117%	116%	108%	104%
112%	110%	113%	111%
99%	99%	99%	92%
96%	93%	95%	93%
94%	93%	90%	89%
109%	110%	110%	107%
126%	117%	127%	100%
107%	111%	110%	109%
42%	40%	49%	44%
101%	100%	101%	112%
179%	179%	192%	183%
50%	60%	63%	62%
70%	51%	54%	53%
36%	35%	37%	39%
37%	42%	43%	44%
50%	52%	49%	53%
75%	73%	76%	74%

Educació (Continuació)

Taxa d'escolaritat Formació Professional (nombre d'alumnes matriculats/cens 14-17 anys)*100 ⁽²⁴⁾	90-91	91-92	92-93	93-94
01. Ciutat Vella	92%	89%	98%	106%
02. L'Eixample	51%	43%	54%	53%
03. Sants-Montjuïc	35%	35%	37%	38%
04. Les Corts	25%	27%	27%	28%
05. Sarrià-Sant Gervasi	39%	40%	43%	45%
06. Gràcia	13%	14%	14%	15%
07. Horta-Guinardó	21%	22%	22%	23%
08. Nou Barris	37%	34%	39%	44%
09. Sant Andreu	38%	37%	38%	33%
10. Sant Martí	34%	36%	35%	40%
Barcelona	36%	35%	38%	40%
% d'alumnes de parvulari escolaritzats a:				
escola pública ⁽²⁴⁾	38%	35%	36%	34%
escola privada ⁽²⁴⁾	62%	65%	64%	66%
% d'alumnes d'EGB escolaritzats a:				
escola pública ⁽²⁴⁾	39%	33%	33%	33%
escola privada ⁽²⁴⁾	61%	67%	67%	67%
% d'alumnes d'BUP i COU escolaritzats a:				
escola pública ⁽²⁴⁾	34%	39%	39%	41%
escola privada ⁽²⁴⁾	66%	61%	61%	59%
% d'alumnes de F.P. escolaritzats a:				
escola pública ⁽²⁴⁾	28%	22%	28%	28%
escola privada ⁽²⁴⁾	72%	78%	72%	72%

Participació eleccions a Consells Escolars	1990	1992	1994
Mares i pares ⁽²⁵⁾			
Primària	18,6%	14,5%	15,5%
Secundària	3,8%	3,1%	2,6%
Global	12,3%	9,2%	9,4%
Participació eleccions a Consells Escolars Mestres ⁽²⁵⁾			
Primària	90,6%	95,4%	95,6%
Secundària	85,3%	83,9%	83,5%
Gobal	88,4%	90,2%	90,0%
Participació eleccions a Consells Escolars Alumnes ⁽²⁵⁾			
Primària	89,0%	90,9%	91,2%
Secundària	51,4%	46,4%	51,1%
Global	66,0%	61,2%	63,3%

L'**habitatge** és un dels problemes socials més reconeguts a Barcelona, tot i que l'encariment desorbitat que es va produir els anys 80 s'ha frenat -tant en els pisos de lloguer com en els de compra- a partir de 1993. El preu del m² de compra d'un habitatge de nova planta va passar de 67.258 ptes. l'any 1986 a 149.457 l'any 1994 (en pessetes constants de l'any 86, és a dir, tret l'efecte de la inflació). Un increment del 122% que ha influït, segurament, en el canvi de residència -sobretot en el col·lectiu de parelles joves- cap a d'altres ciutats de l'àrea metropolitana.

Els **nivells d'instrucció i l'educació** han millorat considerablement en els darrers anys, de forma coherent amb el lloc que ocupa en un Estat social el dret a l'educació. L'educació i la formació esdevenen, cada dia més, elements estratègics d'integració social en unes estructures econòmiques molt canviants i competitives.

En deu anys, el nombre d'analfabets a Barcelona ha passat de 83.606 persones a 5.461. Aquest indicador va perdent, afortunadament, la funció informadora que tenia en el passat, perquè ja estem parlant d'un percentatge insignificant des del punt de vista estadístic. A més, un 60% d'aquestes persones tenen més de 65 anys, la qual cosa confirma que l'analfabetisme marginal que resta és generacional.

Per tot això, cada dia pren més sentit parlar d'analfabetisme funcional o de la instrucció insuficient. Considerem població amb instrucció insuficient totes

aquelles persones compreses entre els 15 i els 64 anys que no saben llegir o que no tenen cap estudi encara que sàpiguen llegir; és a dir, que com a màxim tenen quatre anys d'escolarització. En aquesta situació a la ciutat hi ha 136.858 persones, que suposen una taxa del 12,2% sobre el total de la població entre els 15 i els 64 anys. La taxa més alta d'instrucció insuficient correspon al districte de Ciutat Vella (20%) i la més baixa a Sarrià-Sant Gervasi (4%). Aquesta taxa d'instrucció insuficient s'adapta millor a la nova realitat, perquè ens informa d'un sector de la població que, tot i no ser analfabets, tenen o tindran més dificultats d'inserció laboral, més possibilitats de patir els efectes de les crisis i d'acumular desigualtats socials.

La **taxa d'escolarització** en les edats en què aquesta és obligatòria és, òbviament, del 100% i en alguns casos superior, la qual cosa s'explica per la presència d'alumnes d'altres ciutats o municipis.

El que diferencia substancialment l'**estructura educativa** de Barcelona en relació a la resta de Catalunya és la proporció d'oferta pública i privada. A Barcelona, un 33% d'alumnes d'EGB estan matriculats a l'escola pública i un 67% a la privada, mentre que a Catalunya aquesta proporció és quasi inversa: 60% pública i 40% privada. És a dir, a Barcelona per cada alumne matriculat a l'escola pública dos ho estan a l'escola privada.

En l'anàlisi de les desigualtats socials, i en concret sobre la igualtat d'oportunitats, un indicador altament

significatiu és el del nombre de **titulats superiors**. Com dèiem amb la renda, aquest indicador millora en el conjunt de la ciutat, però persisteixen grans diferències en la seva distribució territorial. Així, l'any 1991, un 20,9% dels habitants de Sarrià-Sant Gervasi eren titulats superiors, enfront del 2,1% a Nou Barris. Aquesta taxa de titulats superiors sobre la població de referència correlaciona amb altres indicadors econòmics ja citats, el que confirma una vegada més la importància de l'educació en l'estructura social. S'observa, però, una tendència positiva d'increment d'aquestes taxes en els districtes que les tenen més baixes, mentre que els que gaudeixen de taxes més elevades es mantenen en els darrers cinc anys.

L'**estat de salut** dels ciutadans és un component important de la qualitat de vida. Barcelona gaudeix de bons indicadors generals d'estat de salut. Ja s'ha parlat de l'esperança de vida, una de les més altes d'Europa. L'Enquesta de Salut de Barcelona, que s'elabora periòdicament, assenyala també una millora progressiva en la percepció de l'estat de salut dels barcelonins. L'any 1992, un 82% dels homes i un 73% de les dones declaraven tenir una bona o molt bona salut, entre 2 i 4 punts més que sis anys enrera. Les causes més importants de mortalitat són les cardiovasculars -que han disminuït lleugerament- i en segon lloc el càncer. La SIDA és la primera causa de mort en els homes entre els 35 i els 54 anys i la segona causa en el grup d'homes i dones de 15 a 34 anys, després dels accidents.

Salut⁽⁷⁾					
	1983	1986	1992		
Estat de salut percebut (Enquesta Salut) (%)					
Molt bona / bona. Homes	-	79,87	82,09		
Molt bona / bona. Dones	-	69,36	73,06		
Regular. Homes	-	17,36	14,77		
Regular. Dones	-	26,05	22,53		
Dolenta / molt dolenta. Homes	-	2,17	2,90		
Dolenta / molt dolenta. Dones	-	4,21	4,23		
> 14 anys que declaren almenys un trastorn crònic (%)					
Homes	60,94	64,67	48,27		
Dones	70,79	74,65	68,12		
Total	66,31	70,23	58,99		
% de fumadors > 14 anys					
Homes	55,44	47,52	44,35		
Dones	21,44	19,00	23,51		
Total	36,51	31,84	33,05		
% d'ex-fumadors					
Homes	20,82	20,63	21,10		
Dones	6,06	4,76	6,01		
Total	12,97	12,18	13,36		
Dones que es fan mamografia periòdicament					
> 50 anys	-	-	18,62%		
entre 50 i 69 anys	-	-	24,70%		
	1990	1991	1992	1993	
Naixements de mares de < 20 anys	255	223	221	215	
Naixements de pes molt baix (<1.499 gr.)					
Nre. absolut	61	56	63	71	
Percentatge sobre total naixements	0,48	0,44	0,47	0,56	
Naixement de baix pes (< 2.499 gr.)					
Nre. absolut	710	715	740	726	
Percentatge sobre total naixements	5,6	5,6	5,5	5,7	
Nre. casos tuberculosi (TBC)	982	1.104	1.081	986	1.168 (*)
Taxa de TBC per 100.000 habitants	60,8	67,4	64,6	60,0	
Nre. casos SIDA declarats	429	445	468	400	631(*)
Taxa de SIDA per 100.000 habitants	26,10	27,08	28,47	24,34	
Drogaaddicció. Tractaments iniciats (drogues no institucionalitzades)	2.074	2.091	2.935	2.875	

Salut (Continuació)				
	1990	1991	1992	1993
Drogadicció.Urgències hospitalàries	5.025	5.078	4.520	3.823
Morts per reacció adversa drogues (nre. absolut)	139	159	160	151
Defuncions per càncer (Nre. absolut)				
Total	4.642	4.609	4.640	4.706
Homes	2.773	2.710	2.776	2.821
Dones	1.869	1.899	1.894	1.885
Defuncions per càncer (nre. defuncions per càncer / nre. de defuncions total) * 100)	27,4	29,6	30,5	30,1
Defuncions per causes cardiovasculars				
Totals	7.061	6.947	6.359	6.241
Homes	2.997	2.884	2.660	2.639
Dones	4.064	4.063	3.699	3.603
Morts per causes cardiovasculars (morts per causes cardiovasculars/morts totals)*100	41,7	44,3	41,7	39,9
Defuncions per SIDA				
Total	207	229	294	333
Homes	184	195	239	262
Dones	23	34	55	71
Morts per SIDA (morts per SIDA / morts totals) * 100	1,63	1,81	2,20	2,63
Defuncions per accident de trànsit				
Total	243	237	182	173
Homes	179	165	126	138
Dones	64	72	56	35
Morts per trànsit (morts per trànsit / morts totals) * 100	1,92	1,87	1,36	1,37
Morts de menys d'un any per cent nascuts vius	0,56	0,55	0,38	0,34

La **cobertura sanitària pública** ha augmentat. Segons la citada Enquesta de Salut de Barcelona, l'any 1986 declaraven tenir cobertura pública entre un 93,9% i un 96,4% de la població, mentre que 1992-93 aquesta cobertura estava entre el

97,2 i el 97,9, segons el grup d'edat dels entrevistats.

L'hàbit de fumar ha disminuït tres punts en els homes des de l'any 1986 i ha augmentat en quatre punts en les dones en el mateix període. En el grup d'edat de

25 a 34 anys hi ha pràcticament el mateix percentatge de fumadores que de fumadors. En el terreny de les altres drogodependències, destaca la disminució de morts per reacció adversa a les drogues i la disminució de les urgències hospitalà-

ries. L'acció integral i decidida que ha impulsat el Pla Municipal d'Acció Contra les Drogodependències, amb un alt nivell de consens polític i social a la ciutat, ha permès combinar actuacions de prevenció, atenció, inserció i dissuasió que, sens dubte, explica la contenció i millora d'aquesta problemàtica i les seves conseqüències.

A nivell social tenen una especial transcendència els problemes de salut

associats a la gent gran que, com s'ha dit, ocupen en termes absoluts i relatius una creixent posició en l'estructura de la població. La percepció de la salut empitjora amb l'edat i els problemes d'autonomia funcional s'agreugen a partir dels 74 anys. Un 8,8% de les persones més grans de 64 anys declaren que necessiten ajuda per realitzar les activitats mínimes de cura personal i un 13,6% la necessita per activitats rutinàries.

La pràctica de l'esport és reconeguda com un element directament relacionat amb la qualitat de vida i amb l'estat de salut. Barcelona ha protagonitzat en els darrers anys una profunda transformació social pel que fa a la pràctica esportiva, que s'ha generalitzat en el conjunt de la població. Aquest canvi en els hàbits esportius i d'activitat física, s'explica, possiblement, per la combinació de tres factors: l'increment de les

Esports (instal·lacions específiques) ⁽²⁶⁾					
	1990	1991	1992	1993	1994
públics	327	623	672	675	708
privats	1.409	1.437	1.437	1.437	1.437
total espais esportius	1.736	2.060	2.109	2.112	2.145
Curses populars (participants) (bicicleta, El Corte Inglés, Mercè i Vivicità) ⁽²⁶⁾	96.346	94.483	112.014	139.058	152.129 (1)
Participació esportiva (disminuïts) ⁽²⁶⁾	882	1.232	2.123	822	1.327
	1989-90	1990-91	1991-92	1992-93	1993-94
Jocs esportius escolars (participants) ⁽²⁶⁾	26.429	29.608	26.098	20.537	24.823
Activitat tercera edat (participants) ⁽²⁶⁾	2.567	2.998	3.099	3.568	5.110
Practicants regulars d'esports (mínim un cop / setmana) (%) ⁽²⁷⁾	1989	1995			
Total	47,10%	50,70%			
Homes	59,20%	56,50%			
Dones	35,50%	45,10%			
Activitats físico-esportives més practicades regularment ⁽²⁷⁾	1989	1995			
Total	Gimnàstica mant., natació, bàsquet	Natació, caminar-treking, ciclisme			
Homes	Futbol sala, futbol, bàsquet	Natació, futbol, ciclisme			
Dones	Gimnàstica mant., natació, bàsquet	Gimnàstica mant., natació, ciclisme			

infraestructures esportives a tots els districtes de la ciutat, una cultura generalitzada dels efectes saludables de l'esport, i l'impacte positiu dels Jocs Olímpics celebrats a Barcelona.

L'accés a la pràctica esportiva ha estat possible, en primer lloc, per l'existència d'una àmplia xarxa d'instal·lacions distribuïdes per tota la ciutat. La xarxa pública és la que ha experimentat un increment major: l'any 1994 Barcelona disposava de 708 instal·lacions municipals esportives, un increment de més

del 129% si les comparem amb les 309 que hi havia l'any 1982.

La millora de les infraestructures esportives s'ha produït també en l'àmbit escolar, en les associacions i clubs privats i en els espais no convencionals guanyats per a la pràctica de l'esport (platges, parcs, circuits de bici, etc.). La participació massiva en curses populars va arribar fins a 152.129 persones l'any 1994, i Barcelona es va col·locar en una de les posicions capdaverteres a nivell internacional. La pràctica de l'esport

per tothom es manifesta també en l'increment progressiu de persones amb disminucions o majors de 65 en activitats físico-esportives. La pràctica de l'esport per part de les dones ha estat també un dels indicadors que ha evolucionat més positivament: segons l'Enquesta d'Esports de 1995, un 45% de dones entrevistades afirmava ser practicant regular d'esports, enfront del 35,5% el 1989. En els homes aquesta proporció ha disminuït lleugerament, però el percentatge global sobre el total d'entrevistes

Seguretat urbana					
	1990	1991	1992	1993	1994
Índex de victimització ⁽³⁴⁾	18,0	17,1	17,0	13,6	
Índex de denúncia ⁽³⁴⁾	39,7	37,0	41,2	44,1	
Dones ateses per maltractaments (Equips d'atenció a la dona) ⁽¹¹⁾		180	173	169	169
Infants atesos per EAIA (Equips d'atenció a la infància i l'adolescència) ⁽¹¹⁾		1.588	2.257	2.744	3.200
Alcoholèmies realitzades (Guàrdia urbana) ⁽²⁸⁾	17.936	17.534	25.077	35.500	30.394
Alcoholèmies positives ⁽²⁸⁾	2.273	2.928	2.932	3.054	2.841
Taxa d'alcoholèmies positives (positives / realitzades) * 100 ⁽²⁸⁾	12,67	16,70	11,69	8,60	9,35
Desperfectes observats a la via pública ⁽²⁸⁾					
Fanals	1.297	849	1.319	1.950	4067
Papereres	1.821	1.853	1.119	973	1615
Cabines CTNE	419	402	222		216
Taxa de defectes en cabines CNTE (cabines amb defectes / total cabines) * 100 ⁽²⁸⁾	32,84	31,50	15,13		13,17
Accidents de trànsit ⁽²⁸⁾	15.658	15.003	13.191	10.722	10.645

tats és del 50,7%, enfront del 47,10% de l'any 1989.

La **seguretat ciutadana** és un element bàsic de la qualitat de vida i així es percep, cada dia amb més força, a les àrees urbanes. La sensació d'inseguretat que hi havia a Barcelona al voltant de l'any 1983 s'ha reduït considerablement. L'índex de victimització (percentatge d'individus que han sofert alguna experiència de victimització) ha anat dismi-

nuint progressivament des de l'any 1984 (29,1%), fins al 1993 (13,6%), mentre que ha anat augmentant el nombre de denúncies. En altres paraules, es produeixen menys fets delictius però aquests es denuncien molt més. Aquest descens de més de 15 punts s'explica segurament per les polítiques de prevenció i de participació ciutadana desenvolupades, que han vinculat seguretat i benestar, i per la millora global dels indicadors socials.

Un dels aspectes més destacats de l'evolució recent de Barcelona ha estat, sens dubte, la **creació d'espai públic** a la ciutat. Ja hem citat en altres apartats la importància dels centres i equipaments municipals en la millora de la protecció i del benestar social. La tradició històrica de Barcelona en el terreny de la salut pública i de l'educació s'ha vist ampliada per una xarxa de més de 800 equipaments cívics, socials i culturals, en la qual

Medi ambient i mobilitat					
	1990	1991	1992	1993	
m² de zona verda urbana/per habitant ⁽¹⁹⁾	4,01	4,26	5,04	5,14	
Contenidors de vidre ⁽²⁹⁾	640	692	748	863	
Tones recollides de vidre ⁽¹⁸⁾	5.023	5.871	6.586	7.876	
Kg. de vidre recollits / habitant ^(17 i 18)	3,06	3,57	4,01	4,79	
Tones / contenidor ^(17 i 18)	7,85	8,48	8,80	9,13	
Tones recollides de paper ⁽¹⁸⁾	0,51	1,31	2,00	3,31	
Nombre d'arbrat d'alineació ⁽¹⁹⁾	119.988	123.546	136.576	137.046	
Aigües controlades. % No ajustat a la normativa ⁽⁸⁴⁾	38%	20%	7%	8%	
Soroll vehicles % revisions amb resultat incorrecte ⁽³⁵⁾	18%	23%	25%	26%	
	1990	1991	1992	1993	juny 1994
Metro. Viatgers transportats ⁽³⁰⁾	268.522.000	270.563.000	260.719.000	247.804.000	118.908.000
Autobusos. Viatgers transportats ⁽³¹⁾	157.875.000	156.515.000	174.176.000	169.334.000	90.425.000
	1980	1991	1992	1993	
Nombre total de vehicles ⁽⁶⁾	742.864	981.199	1.015.066	1.015.218	
Nombre total turismes ⁽⁶⁾	556.577	703.010	713.443	728.005	
Nombre total motos ⁽⁶⁾	72.053	136.362	149.061	162.943	

s'inclouen, com a nova creació en aquests últims quinze anys, casals infantils i ludoteques, centres cívics, casals i residències per a la gent gran, centres de serveis socials, instal·lacions esportives i biblioteques.

A la xarxa d'equipaments s'ha afegit un creixement important dels parcs i jardins públics així com la creació de platges, que ofereixen espais per a la relació, l'oci i el gaudi de la ciutat. Els metres quadrats per habitant han anat augmentant al llarg d'aquests anys i se situen, el 1993, en 5,14 m²/h.

I, finalment, cal citar la **participació ciutadana i cívica** i l'existència d'un fort entramat d'associacions i entitats, com a factors cabdals del dinamisme i de la cohesió social de Barcelona. Tot i que el sistema d'indicadors encara no recull aquesta informació, és fàcil constatar l'augment d'entitats que són actives a la ciutat produint serveis i promovent energies en pràcticament tots els sectors de la

vida social i cultural. Ho demostren els milers d'associacions que figuren en les guies i censos d'entitats (de dones, de gent gran, d'entitats juvenils, d'associacions esportives, de grups d'ajuda mútua, etc.); l'augment del voluntariat cívic i social; l'existència de consells consultius i de participació; el desenvolupament de plans estratègics i sectorials amb cooperació públic-privat; la consciència cívica i ecològica que mostren les dades de recollida de vidre o paper. La participació dels ciutadans i ciutadanes en la vida urbana és sovint una realitat intangible, sense la qual, però, no ens podríem aproximar a la veritable estructura i cohesió social d'una ciutat.

Les dades que hem comentat permeten observar una evolució social favorable de la ciutat de Barcelona en els darrers anys. Un període amb una evolució econòmica positiva, amb un augment de les rendes familiars disponibles, però amb unes taxes d'atur elevades que són

un dels principals factors d'exclusió social, sobretot per determinats sectors. Els indicadors mostren, en general, una millora dels aspectes que afecten la qualitat de vida de les persones, com són els nivells de salut i d'educació, la millora de la seguretat urbana, la pràctica esportiva, etc. L'habitatge, però, ha esdevingut un dels problemes socials més importants d'aquests darrers anys.

Aquesta visió global ens ha de permetre focalitzar els sectors de la població que estan en situació de major desigualtat o que són més vulnerables; en funció de les seves condicions, la posició en relació al mercat de treball o d'altres factors, com ara les famílies en situació de pobresa, els aturats de llarga durada, els immigrants estrangers, les persones amb disminucions o el col·lectiu de gent gran. Les monografies i estudis específics que reproduïx la revista permeten un coneixement més acurat d'aquests sectors de la població i les seves necessitats.

(1) **Fonts subministradores d'informació:**

1. Padró d'habitants
2. Institut d'Estadística de Catalunya
3. Instituto Nacional de Estadística (Cens de població 1981 i 1991)
4. Centre de Cartografia Automàtica (Ajuntament de Barcelona)
5. Registre Civil de Barcelona
6. Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona
7. Àrea de Salut Pública. Ajuntament de Barcelona
8. Gabinet Tècnic de Programació. Ajuntament de Barcelona
9. Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)
10. Instituto Nacional de Empleo (INEM)
11. Àrea d'Afers Socials. Ajuntament de Barcelona
12. Servei de Valoració. Ajuntament de Barcelona
13. Tecnigrama
14. Dirección General de Aviación Civil. Ministerio de Obras Públicas y Medio Ambiente

15. "Barcelona Economía"
16. Telefónica
17. Gerència de l'Àmbit de Benestar Social
18. Centre Gestor Neteja. Ajuntament de Barcelona
19. Parcs i Jardins. Ajuntament de Barcelona
20. Servei d'Estadística Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "La Caixa"
21. Enher, Fecsa, Hidroelèctrica de Catalunya
22. Repsol-Butano, S.A.
23. Societat General d'Aigües de Barcelona, S.A.
24. Secretaria Tècnica de l'Institut d'Educació de Barcelona
25. Secretaria Consell Escolar Municipal
26. Àrea d'Esports. Ajuntament de Barcelona
27. Enquesta d'Esports
28. Guàrdia Urbana
29. Fc. Metropolità de Barcelona. Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya.
30. Transports de Barcelona

31. Censo edificios y viviendas
32. Cadastre
33. Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Generalitat de Catalunya
34. Enquesta de victimització. Direcció Programes Prevenció. Àmbit Via Pública
35. Servei de Programes Ambientals i Informació de Llicències. Ajuntament de Barcelona
36. Normativa aigües d'abastament públic. Segons Real Decret 1138/1990 de 14 de desembre

(2) En el procés de selecció d'indicadors i de verificació de dades han participat: Blanca Barbero, Carme Borrell, Ramon Maria Canals, Antònia Cañelles, Dolors Cotrina, Anna Ferrer, Francesc Íñiguez, Josep Maria Lahosa, Marta Martí, Emi Pallars, Núria Pàmies, Antoni Plasència, Carme Pujol, Isabel Sánchez i Anna Ventura.